

การวิจัยเรื่อง การประเมินผลการบริการควบคุมป้องกัน และดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินในโรงพยาบาลชุมชนและศูนย์สุขภาพชุมชนเครือข่าย จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินงาน การบริการควบคุมป้องกัน และดูแลผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดไม่พึ่งอินซูลินในโรงพยาบาลชุมชนและศูนย์สุขภาพ ชุมชนเครือข่าย จังหวัดพิษณุโลก โดยประยุกต์ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ประเมินกระบวนการให้บริการ 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลผลิต (Product) จากเอกสาร ระเบียบรายงานที่มีอยู่ในระบบงานปกติร่วมกับการสัมภาษณ์ สอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 9 คน ผู้ให้บริการ จำนวน 12 คน และผู้รับบริการ จำนวน 326 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน ตุลาคม-ธันวาคม 2547 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยนำเข้า : งบประมาณในด้านส่งเสริมสุขภาพ ป้องกัน และควบคุมโรค ที่ได้รับจัดสรรจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เมื่อเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายในการคัดกรองโรคเบาหวาน รวมกับค่าใช้จ่ายในการควบคุมป้องกันโรคเบาหวานในชุมชนมีความพอเพียง สถานบริการสาธารณสุขส่วนใหญ่ยังขาดแคลนบุคลากรในกลุ่มของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือพยาบาลเทคนิค อัตราส่วนประชากรที่รับผิดชอบสูงกว่าเกณฑ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีความขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติงาน สถานที่ในการให้บริการมีความพอเพียง ยาและเวชภัณฑ์มีความขาดแคลนในกลุ่มของซัลโฟนิลยูเรีย และกลุ่มไบกัวไนด์ ในบางช่วงเป็นระยะเวลาสั้นๆ แต่สามารถบริหารจัดการให้ผู้ป่วยมารับยาได้อย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการ : ก่อนดำเนินโครงการฯ สถานบริการสาธารณสุขมีการเตรียมการด้านการประชาสัมพันธ์ร้อยละ 95.2 การพัฒนาบุคลากรร้อยละ 85.7 ขณะดำเนินการมีการประสานงานระหว่างเครือข่ายอยู่ในระดับมาก สำหรับการให้บริการในการควบคุมป้องกันและดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ในด้านต่างๆ ได้แก่ การคัดกรองโรค การติดตามประเมินผลการรักษา การส่งต่อการเยี่ยมบ้าน ไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนครบทุกขั้นตอน

3. ผลผลิต : ประสิทธิภาพการดูแลรักษาผู้ป่วยด้านการควบคุมโรคเบาหวานอยู่ในระดับดีร้อยละ 35.6 ทำได้ไม่ถึงเกณฑ์ร้อยละ 80 การมีพฤติกรรมปฏิบัติตัวที่ถูกต้องอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ 0.9 ส่วนประสิทธิภาพการควบคุมป้องกันโรค สามารถคัดกรองผู้ป่วยเบาหวานในประชาชนอายุ 40 ปีขึ้นไปได้ร้อยละ 66.3 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ และผู้ที่สงสัยว่าเป็นเบาหวานได้รับการยืนยันร้อยละ 65.9 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีดังนี้ ควรมีการจัดสรรจำนวนบุคลากร กลุ่มเจ้าหน้าที่สาธารณสุข/พยาบาลเทคนิคให้เพียงพอกับการดูแลผู้ป่วยเพื่อทำงานในเชิงควบคุมและป้องกันโรคอย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับจังหวัดควรมีแนวทางในการปฏิบัติในการรักษาและควบคุมป้องกันโรคเบาหวาน เพื่อเป็นแนวทางให้ระดับอำเภอนำไปใช้ และปรับปรุงให้เหมาะสมกับพื้นที่ ควรมีการพัฒนาทักษะในเรื่องการใช้กระบวนการกลุ่มแก่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อให้มีการนำไปใช้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแก่ผู้ป่วยเบาหวาน ส่งผลให้ผู้ป่วยเบาหวานสามารถควบคุมโรคเบาหวานได้ และควรมีการนิเทศติดตามสนับสนุนให้กำลังใจ ซึ่งแนะแนวทางแก้ไขปัญหามาจกระดับจังหวัด

This evaluation research was aimed at evaluating the measures taken to prevent, control, and treat Type 2 diabetic patients in community hospitals and primary care unit network, Phitsanulok. The study utilized System Analysis as its theoretical framework to evaluate three main components of the services: inputs, processes, and products. The data were gathered by means of routine reports and face-to-face interviews with nine administrators, twelve providers, and 326 Type 2 diabetes patients. The study was conducted from October–December 2004. The data were analyzed by descriptive statistics.

The researcher found that:

1. Inputs: Most of the health centers were short of personnel, especially public health staff and qualified nurses. The population served was higher than standard criteria, indicating the lack of staff.

2. Processes: Prior to the project, health centers were found to prepare public relations (95.2%) and staff development (85.7%). Network cooperation was abundant during the project. However, the treatment and prevention services during the project, i.e., screening, follow-up monitoring, referral, and home visits, did not completely follow the guideline.

3. Products: 35.6% of the sample received satisfactory score on treatment and care efficiency. 80% did not pass the criteria. Only 0.9% of the patients exhibited appropriate self-care behavior. Regarding prevention and control aspects, 66.35 of the sample were able to screen population over 40 years of age according to the guideline. However, only 65.9% of the suspected cases were confirmed, which did not meet the criteria.

From this research, more manpower is critically needed to meet the needs of the population. At provincial level, preventive, control and treatment guidelines for Type 2 diabetes mellitus should be developed for health centers at district level. In addition, responsible personnel should be trained on consultation and group dynamic skills in order to effectively modify patients' health behavior. This, in turn, will result in better self-care practice among patients and better health outcomes. Finally, regular visits from authority bodies at provincial level are greatly encouraged to learn the problems from real situation and suggest appropriate solutions.